Työ- ja elinkeinoministeriö NEUVOSTORAPORTTI TEM2020-00542

TTM Paju Isabella(TEM) 26.10.2020

Asia
Kilpailukykyministereiden epävirallinen videokokous 23.10.2020

Kokous
Epävirallinen kilpailukykyministerikokous 23.10.2020

Kilpailukykyministereiden epävirallisen videokokouksen 23.10.2020 aiheena oli EU:n teollisuus taloudellisen kasvun ja elpymisen moottorina – vihreän ja digitaalisen innovaatioiden edistäminen ja tasapuolisen toimintaympäristön saavuttaminen. Puheenjohtaja oli ennen kokousta toimittanut taustaasiakirjan, jonka kysymyksissä jäsenmaita pyydettiin arvioimaan teollisuuden kilpailukyvyn kannalta tärkeimpiä sektoreita ja teknologioita sekä välineitä komission valkoisen kirjan ulkomaisten tukien aiheuttamien vääristymien torjumiseksi. Ennen jäsenmaiden puheenvuoroja kuultiin kaksi teollisuuden edustajan esitystä.
Puheenvuoroissa mainittiin korkean tason työryhmien ja jäsenvaltioiden keskusteluissa esiin nousseet teknologiat (esim. akku, vety, teollinen internet, tekoäly, kvantti ja kyber). Joissain puheenvuoroissa (ml. FI) todettiin, että julkisen sektorin tehtävänä ei ole valita voittajateknologioita tai -sektoreita. Digitaalisten teknologioiden käytön ja PK-yritysten digitalisaation tukemista kannatettiin laajasti.
Ulkomaisia koskevassa keskustelussa useat jäsenvaltiot kiittivät komissiota valkoisesta kirjasta ja pitivät siinä esitettyjä lähtökohtia tervetulleina. Monet totesivat kuitenkin, että Euroopan tulisi säilyä avoimena ja houkutella jatkossakin ulkomaisia investointeja.

Puheenjohtaja *Peter Altmaier* painotti sekä alku- että loppupuheenvuorossaan innovaatioiden, vihreän ja digitaalisen kaksoissiirtymän sekä tasapuolisen toimintaympäristön merkitystä. Tasapuolisen toimintaympäristön varmistamisessa valkoinen kirja kolmansien maiden valtiontuista on tärkeä.

Komission varapuheenjohtaja *Margarethe Vestager* totesi alkupuheenvuorossa, että komission valkoisen kirjan lähtökohtana oli arvio siitä, että Euroopalla ei ollut riittävästi työkaluja puuttua ulkomaisiin tukiin. Valkoisessa kirjassa on tunnistettu joitakin näistä aukoista. Valkoisessa kirjassa on ehdotettu kolmea moduulia: 1) kilpailun vääristymät sisämarkkinoilla yleisesti 2) yritysostoihin liittyvät vääristymät ja 3) julkisia hankintoja koskevat vääristymät. Kuulemisessa suurin osa kannatti sääntelyn päivittämistä. Eniten tukea annettiin moduuleille 1 ja 2. Useat jäsenvaltiot korostivat, että EU:n pitää olla houkutteleva ulkomaisille sijoituksille. Uusien lainsäädäntöinstrumenttien ei pidä olla syrjiviä, ja niiden pitää noudattaa kansainvälisiä sopimuksia sekä vapaakauppasopimuksia. Monien vastaajien näkemyksissä haasteena nähtiin myös tietojensaanti vääristymistä. Vestager korosti, että näitä samoja haasteita on kuitenkin myös esim. kilpailupuolella (antitrust) ja polkumyynnissä, joten näistä saatuja oppeja voidaan hyödyntää. Useat jäsenvaltiot korostivat vastauksissaan johdonmukaisuutta jo olemassa olevien instrumenttien, esim. sulautuma-asetus ja ulkomaisten investointien seurantamekanismi, kanssa. Lisäksi vastauksissa todettiin, että ulkomaiset tuet pitäisi

ottaa huomioon EU-rahoituksessa eikä uudesta sääntelystä pidä aiheutua liikaa taakkaa yrityksille. Komissio antaa lainsäädäntöehdotukset vuoden 2021 aikana. Komissiolla on käynnissä julkinen kuuleminen, joka päättyy 29.10.2020.

Komissaari *Thierry Breton* toi puheenvuoroissaan esiin kunnianhimoisen teollisuuspolitiikan tarpeen. Breton korosti myös tarvetta vähentää Euroopan strategista riippuvuutta ja vahvistaa resilienssiä. Sisämarkkinoiden pitää olla toimivat ja mahdollisia rajoituksia, erityisesti palveluihin liittyen, pitää tarkastella. Palvelukorttiehdotus on vedetty pois komission työohjelmasta, koska neuvottelut olivat umpikujassa. Silti ehdotuksen tavoitteita ei olla hylkäämässä kokonaan, vaan komission sisällä keskustellaan, miten tavoitteita voidaan viedä eteenpäin. Teollisille ekosysteemeille luodaan ekosysteemikohtainen tarkastelu ja omat politiikkatyökalut. Tarkastelu, joka sisältää arvion jokaisesta ekosysteemistä, tulee olemaan visuaalinen. Teolliset allianssit yhdistävät ekosysteemejä ja niitä koskevaan keskusteluun ovat tervetulleita kaikki kiinnostuneet tahot. Breton peräänkuulutti exit-strategiaa koronatilanteessa käyttöönotettuihin valtiontukilievennyksiin. Poikkeussäännöt eivät voi jatkua loputtomiin.

Kokouksen asiantuntijapuhujina olivat Joe Kaeser (CEO Siemens AG) ja Markus Steilemann (CEO Covestro AG).
Kaeser korosti, että kuluttajien internetissä muilla selvää etua, mutta Euroopalla on vielä mahdollisuuksia erityisesti teollisuuden digitalisaatiossa kuten esineiden internetissä. Kuitenkin myös Kiina ja USA ovat erittäin aktiivisia teollisessa digitalisaatiossa erit. koneoppiminen ja tekoäly. Euroopan pitäisi mm. voimistaa 5G käyttöönottoa, koska se hyödyttää sekä teollisuutta että kuluttajia. Euroopassa tarvitaan yksityisiä ja julkisia investointeja digitaalisiin teknologioihin esim. HorisonttiEurooppa. Eurooppa investoi tällä hetkellä murto-osan verrattuna muuhun maailmaan. Sääntely-ympäristön tulisi kannustaa uusien sovellusten testaamiseen. On myös turvattava luottamus digitaalisiin teknologioihin. Datan vapaa liikkuvuus pitää varmistaa, mutta siten että se on turvallista esim. liikesalaisuuksien osalta. GaiaX on hyvä esimerkki tästä.

Steilemann puhui Kiinan kasvavasta vaikutusvallasta sekä globaalista protektionismin lisääntymisestä. Euroopan tulisi varmistaa oma asemansa esim. olemalla edelläkävijä kiertotalouden ratkaisussa. Euroopalla on kilpailuetuja kuten sitoutunut teollisuus ja Europan vihreän kehityksen -ohjelma. Kiertotaloudella tulee olemaan keskeinen rooli resurssien säilyttämisessä ja ilmastonmuutoksen vastaisessa taistelussa.

Puheenjohtaja oli pyytänyt jäsenvaltioita arvioimaan tärkeimpiä sektoreita ja teknologioita. Puheenvuoroissa mainittiin korkean tason työryhmien ja jäsenvaltioiden keskusteluissa esiin nousseet teknologiat (esim. akku, vety, teollinen internet, tekoäly, kvantti ja kyber). Joissain puheenvuoroissa (ml. FI) todettiin, että julkisen sektorin tehtävänä ei ole valita voittajateknologioita tai -sektoreita. Digitaalisten teknologioiden käytön ja PK-yritysten digitalisaation tukemista kannatettiin laajasti.

Tärkeimpien sektoreiden osalta jäsenmaat luettelivat itselleen tärkeitä toimialoja, mutta osa peräänkuulutti poikkisektoraalisuutta (ml. FI). Puheenvuoroissa pidettiin tärkeänä julkisten ja yksityisten resurssien, erityisesti investointien, kokoamista yhteen. Teollisuusstrategian uudistamisen yhteydessä kuultiin toive missiolähtöistä teollisuuspolitiikkaa.

Teolliset allianssit ja Euroopalle yhteisesti tärkeät projektit (IPCEI) mainittiin useissa puheenvuoroissa. Puheenjohtaja Altmaier painotti, että IPCEI-prosessien pitää olla kaikille avoinna, mutta että kaikkien osallistujien pitää pystyä tuomaan hankkeeseen olennaista lisäarvoa.

Tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan tukeminen sai kaikilta kannatusta. Eräiden jäsenvaltioiden puheenvuoroissa tuotiin kuitenkin esiin, että innovaatioiden kaupallistamisessa on puutteita ja että siihen tarvitaan tukea.

Keskusteltaessa ulkomaisia tukia koskevasta valkoisesta kirjasta, useat jäsenvaltiot kiittivät komissiota valkoisesta kirjasta ja pitivät lähtökohtia tervetulleina. Monet korostivat, että tarvitaan toimia, jotka varmistavat tasapuoliset toimintaedellytykset eurooppalaisille yrityksille. Monissa puheenvuoroissa korostettiin, että Euroopan tulisi jatkossakin säilyä avoimena ja houkutella ulkomaisia investointeja (ml. FI). Eri sääntelykokonaisuuksien välinen suhde ja käyttötarkoitus on selvitettävä ennen uuden sääntelyn luomista. Sääntöjen tulisikin olla selkeitä ja ennustettavia. Osa painotti myös kunnollisten vaikutustenarviointien merkitystä.

Osa jäsenvaltioista kannatti erityisesti moduulin 1 ja 2 ehdotettuja toimenpiteitä. Moduulin 3 osalta korostettiin, että se voi aiheuttaa tarpeetonta takkaa yrityksille. Ulkomaisiin tukiin voi puuttua julkisissa hankinnoissa jo olemassa olevilla hankintadirektiiveillä

Jotkut jäsenvaltiot korostivat, että tarvitaan tasapainoinen lähestymistapa ulkomaisten investointien tukemiseksi ja vääristäviin tukiin puuttumiseksi. Instrumentit pitää rakentaa niin että ne eivät houkuttele muita maita toimimaan EU:ta vastaan. Lisäksi osassa puheenvuoroista korostettiin tarvetta arvioida mahdollisen sääntelyn vaikutuksia mm. vapaakauppasopimuksissa ja WTO-sopimuksissa oleviin sitoumuksiin.

Kokouksen lopuksi komissaari *Vestager* totesi, että tasapuolisia toimintaedellytyksiä koskien jäsenvaltioilla on pitkälti yhteneviä näkemyksiä. Komissio jatkaa valkoisen kirjan ehdotusten vaikutustenarviointia ja komissiolla on käynnissä myös kilpailusääntöjen tarkastelu. Valkoisen kirjan osalta komission painopiste tulee olemaan moduuleissa 1 ja 2. Moduulin 3 osalta tarvitaan lisäselvityksiä. IPCEIn osalta Vestager totesi, että tavoitteena on tukea korkealaatuisia innovaatioita, joiden toteuttamiseen sisältyisi yksittäiselle yritykselle liian suuria riskejä. Euroopan digitaalisen vuosikymmenen tavoitteita edistetään kohdentamalla tukea digitalisaatioon mm. EU:n monivuotisen rahoituskehyksen elpymis- ja palautumistukivälineen (Recovery and Resilience Facility) kautta.

Suomen edustajat

Elinkeinoministeri Mika Lintilä, valtiosihteeri Ville Kopra ja virkamiesdelegaatio Nina Alatalo, Anita Silanterä, Isabella Paju ja Taru Löyttymäki TEM sekä Maija Heikkilä EUE.

Asiakirjat

Puheenjohtajan toimittama tausta-asiakirja

Liitteet

Viite

Asiasanat	kilpailu, kilpailukyky, sisämarkkinat, teollisuus, teollisuuspolitiikka, valtiontuki, julkiset hankinnat, kilpailukykyneuvosto
Hoitaa	**TEM, UM**
Tiedoksi	ALR, EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, RUOKA, SM, STM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM